

Twitter’da Suriyeli Mültecilerin Temsili: Türkiye’deki Politik Gençlik Üzerinden Bir Analiz¹

(Araştırma Makalesi)

Representation of Syrian Refugees on Twitter: An Analysis on the Political Youth in Turkey

Doi: 10.29023/alanyaakademik.705424

Pınar BAYRAM

Doktora Öğrencisi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
pinarbayram@windowlive.com,
Orcid ID: 0000-0003-1054-4602.

How to cite this article: Bayram, P. (2021). “Twitter’da Suriyeli Mültecilerin Temsili: Türkiye’deki Politik Gençlik Üzerinden Bir Analiz”, *Alanya Akademik Bakış*, 5(1), Sayfa No. 301-323.

Anahtar kelimeler:

Sosyal Medya, Suriyeli Mülteciler, Türk Politik Gençliği, Sosyal Temsiller, Sosyal İnşa

Makale Geliş Tarihi:

24.03.2020

Kabul Tarihi:

25.11.2020

Keywords:

Social Media, Syrian Refugees, Political Youth, Social Representations, Social Construction

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’deki politik gençlik örgütlerinin, Suriyeli mülteci krizine yönelik inşa ettikleri sosyal gerçekliklere ve bu gerçekliklerin temsiline yönelik bulgulara ulaşmayı hedeflemektedir. Çalışma Berger ve Lucmann’ın “gerçekliğin sosyal inşası” ile Moscovici’nin “sosyal temsiller” yaklaşımlarına dayanmaktadır. Çalışmada “Suriyeli mülteci krizi, görece özgür sosyal medya mecralarında, politik gençlik (politika yapma iddiasında bulunan gençlik) tarafından nasıl inşa edilmekte ve inşa edilen krizin sunumu hangi temsiller üzerinden gerçekleşmektedir?” sorusundan hareketle diğer araştırma soruları belirlenmiştir. Toplam 78 Twitter hesabından belirli anahtar kelimelerle tarama yapılmış ve 235 tweet, 166 yorum, link gösterilen 36 metin, 173 fotoğraf ve 3 video analiz edilmiştir. Bu çalışmada ortaya çıkarılan temsiller incelendiğinde, gençlik örgütlerinin olumlu yönelimden Suriyeli mültecileri “muhtaç”, “kurban” ve “mağdur”; olumsuz yönelimden “tehdit” ve “hasım” olarak sunduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT

This study is aimed to reach the find out of different social realities about crisis of Syrian refugee of political youth in Turkey and the representation of these realities. This study adopts Berger and Lucmann's Social Construction of Reality and Moscovici's Theory of Social Representation. The problem of the research is as follows; “How is the Syrian refugee crisis has being constructed by political youth in relatively free social media and which representations have being used for that purpose?” 235 tweets, 166 comments, 36 texts, 173 photos and 3 videos from 78 Twitter accounts in total were analyzed with some keywords. As a result, it was seen that the positive representations for Syrian refugees were predominant. Youth organizations have constructed Syrian refugees as “needy”, “victim”, “indigent”, “threat” and “hostile”.

¹ Bu çalışma, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunulan ‘Sosyal Medyada Suriyeli Mülteciler Krizine İlişkin Sosyal Gerçeklik: Türkiye’deki Politik Gençlik Üzerine Bir Analiz’ adlı doktora tezinin bir bölümünden türetilmiştir.

1. GİRİŞ

Bu çalışmada sosyal olarak örgütlenmiş gençlik örgütlerinin bir toplumsal fenomen hakkında inşa ettikleri birbirinden farklı sosyal gerçekliklere ve bu gerçekliklerin temsiline yönelik bulgulara ulaşmak hedeflenmektedir. Başka bir deyişle çalışmanın amacı Türk politik gençliğinin Türkiye’deki Suriyeli mülteci krizine ilişkin anlam üretimine odaklanmak ve bu anlamların nasıl temsil edildiğini ortaya çıkartmaktır.

Araştırma sosyal medya üzerinden yürütülmüştür. Sosyal medya günümüzde en yaygın iletişim araçlarından biri haline gelmiştir. “We Are Social” ve “Hootsui” (2020), tarafından hazırlanan “Digital in 2020” raporuna göre bugün dünya nüfusunun %59’u (4.54 milyar kişi) internet kullanırken, dünya nüfusunun %49’unun (3.8 milyar kişi) sosyal medya hesabı bulunmaktadır. “Digital in 2020” (We Are Social, 2020) Türkiye raporuna göre nüfusun %74’ü (62 milyon) internet kullanıcısı, toplam nüfusun %64’ü ise (54 milyon kişi) aktif sosyal medya kullanıcısıdır. Bu rapora göre Türkiye’de yaşayan ortalama bir internet kullanıcısı günde yaklaşık 7,5 saatini internete bağlı olarak geçirmekte ve bu sürenin 2 saat 24 dakikasını sosyal medya kanallarına ayırmaktadır (Bayram, 2020:47).

Araştırmaya dahil edilen gençlik kitlesi, politika ile ilgilenen ve politika yapma iddiasında olan gençleri kapsayacak şekilde sınırlandırılmıştır. Bu tercihin arkasında yatan en önemli neden Suriyeli mülteci krizinin uzun dönemli politik etkilerinin olacağı öngörüsüdür. Buradan hareketle geleceğin potansiyel politikacılarının, kriz sırasında ürettikleri gerçekliklerin, gelecekteki politikalarına yansımalarının akademik çalışmalarla daha kolay izlenebileceği düşünülmüştür. Nitekim krizin 8. yılı geride kalmıştır. Kriz başladığında gençlik örgütlerinin başkanları günümüzde milletvekili olarak meclise girmiştir. Örneğin 2019 genel seçimlerinde Ülkü Ocakları Genel Başkanı Olcay Kılavuz, Mersin; Ak Parti Gençlik Kolları Genel Başkanı Ahmet Büyükgümüş, Yalova milletvekili olmuştur. Bunun yanında politik gençlik, geleceğin potansiyel politikacıları olarak görülen, politika yapma iddiasında bulunan, politik - toplumsal meselelerde söz söyleyebilen ve geleceği temsil eden bir gruptur. Bu grubun güncel-politik bir mesele hakkında tartışırken farklı bakış açıları öne sürebileceği, meseleyi özgün bir tarzda ele alabileceği varsayımıyla hareket edilmiştir. Son olarak akademik literatürde politik gençlik üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olması (Suriyeli mülteciler krizini politik gençliğin bakış açısıyla irdeleyen bir çalışmanın olmaması) bu tercihi tetiklemiştir.

Çalışmanın örneklem grubuna 2011-2019 yılları arasında siyasi partilerin gençlik kolları ve siyasi partilerle ilişkili olan toplam 17 gençlik örgütünün genel sayfaları ve başkanlarıyla birlikte İstanbul, İzmir ve Ankara temsilciliklerinin Twitter hesaplarından veriler dahil edilmiştir. Araştırmada 78 Twitter hesabından toplanan 235 tweet, 166 yorum, link gösterilen 36 metin, 173 fotoğraf ve 3 video analiz edilmiştir. Toplanan veriler Berger ve Luckmann’ın gerçekliğin sosyal inşası ile Moscovici’nin sosyal temsiller yaklaşımlarıyla analiz edilmiştir. Çalışmanın yöntemi tematik içerik analizidir.

Çalışmada kullanılan ana materyal “tweet”lerdir. Pek çok sosyal medya mecrası arasında Twitter, bu çalışmanın amacına uygun görülerek tercih edilmiştir. Twitter yoluyla hem araştırma evrenine dâhil edilen gençlik kitlesi tarafından yapılan paylaşımlar incelenebilmekte hem de fotoğraf, video ve paylaşımlara yapılan yorumlara ulaşılabilir. Ayrıca “Twitter”ın bireysel ya da toplumsal olarak yaşananları anlamlandırmak için bireylerin/örgütlerin kendi anlatılarını ortaya döktükleri bir mecra

olması, Twitter'ın çoklu medya (fotoğraf, yorum, metin, video v.s.) kullanımına elverişli yapısı ve geçmiş yıllara dönük taramaların yapılabilmesi meseleyi yorumlayabilecek yeni imkânlar yaratmaktadır.

Çalışmada 2011 yılından günümüze ulusal ve uluslararası gündemi meşgul eden ve gerek politikacıların gerekse uzmanların üzerinde tartışmalar yürüttüğü Suriyeli mülteci krizi irdelenmiştir. 2011 tarihinde sivil halkın Suriye'yi terk etmesiyle başlayıp günümüze kadar devam eden süreçte dünyaya dağılan mültecilerin sayısı Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) (2020) Ağustos ayı verilerine göre 5 milyon 553 bin 896 olmuştur. Mülteciler genellikle Türkiye, Lübnan ve Ürdün gibi yakın komşu devletlere iltica etmiştir. Suriyeli mültecilerin en yoğun yaşadığı ülke Türkiye'dir. BMMKY (2020) Ağustos ayı verilerine göre Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerin sayısı 3 milyon 609 bin 3 olmuştur. Türkiye'yi sırasıyla Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır izlemiştir.

Türkiye'de ve dünyada akademiden politikaya, ekonomiden medyaya kadar her alanda görünür olan Suriyeli mülteciler, küresel medyada negatif (sahtecilik, yük, olası tehditler v.b.) ya da pozitif olarak (korunmaya muhtaç mağdurlar v.b.) tanımlanmaktadır (Gale 2004; Hardy ve Phillips 1999; Pickering 2001). Türkiye'de de geleneksel ve sosyal medya üzerinden yürütülen çalışmalarda, Suriyeli mülteci temsillerinde olumsuz içeriklerin daha yaygın olduğu görülmektedir. Geleneksel medyada (ulusal-yerel) yer alan haber incelemelerinde Suriyeli mültecilere yönelik olumsuzlayıcı içeriklerin (tehdit, ekonomik-sosyal yük, toplumsal sorun) baskın olduğu saptanmıştır (Doğanay ve Keneş, 2016; Göker ve Keskin, 2015; Sarılar, 2018; Bayram, 2015; Karataş, 2015; Gölcü ve Dağlı, 2018; Alp 2018). Benzer olarak sosyal sözlükler ve dijital gazeteler üzerinden yapılan çalışmalarda da (Özdemir ve Özkan, 2016; Çambay, 2019) Suriyeli mültecilere yönelik olumsuzlayıcı temsillerin yaygın olduğu görülmüştür. Suriyeli mültecilere yönelik olumsuzlayıcı algının nedenlerine Tunç (2015) değinmiş ve Türk toplumunun Suriyeli mültecilere yönelik endişelerini temel kamu hizmetlerindeki (sağlık, belediye vb) aksamalar, ekonomik kaygılar (iş kaybetme, gelir kaybı, kiraların yükselmesi vb.), güvenlik kaygıları (asayiş, şüphe, tedirginlik, gerginlik vb.), temel haklara ilişkin kaygılar (çalışma izni, oturma izni, vatandaşlık vb.) olarak belirtmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda Suriyeli mültecilere yönelik olumlu temsillerin olduğu çalışmalarda bulunmaktadır. Örneğin geleneksel ve sosyal medya karşılaştırması yapan Şen (2017) geleneksel medyanın Suriyeli mülteci krizini mağduriyetler çerçevesinde ele alırken sosyal medyanın Suriyeli mültecileri, hakları ihlal edilen mağdurlar temsiliyle sunduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmaların dışında Erdoğan, Kavukçuer ve Çetinkaya (2017) geleneksel medya araştırması olan çalışmalarında Suriyeli mültecilerin duygusal zemine oturtularak haber yapıldığını tespit etmiştir. Bu çalışmaların dışında Pandır, Efe ve Paksoy (2015) Türkiye'de medyanın Suriyeli mülteciler konusunda ikilemli yapısına dikkat çekmiştir. Buna göre Suriyeli mülteciler toplumsal-ekonomik güvenlik için bir yük olarak görülürken, yaşadıkları sürgün nedeniyle yardıma muhtaç, mağdur olarak temsil edilmişlerdir.

Bu çalışma görece özgür sosyal medya mecralarında, politika yapma iddiasında olan Türk politik gençliğinin Suriyeli mülteci krizine ilişkin oluşturduğu anlamın nasıl yaratıldığı ve nasıl temsil edildiğine odaklanmaktadır. Bu bakımdan çalışmanın hem literatürdeki boşluğu doldurması hem de Türkiye'nin gelecekte Suriyeli mülteci politikalarını anlamlandırmada ışık tutması beklenmektedir.

2. SOSYAL GERÇEKLİĞİN TEMSİLİ

Berger ve Lucmann (2008) 1961 yılında yayınladıkları “Gerçekliğin Sosyal İnşası” adlı kitapla sosyal inşa yaklaşımının teorik temellerini sunmuşlardır. İnşacı yaklaşım, bireylerin bu dünyanın var oluşuna etkin bir şekilde katkı sağlarken ondan bizzat etkilendiklerini savunmaktadır (Bilgin, 2007: 59-60). Başka bir deyişle yaklaşım, insanların sosyal fenomenleri sosyal pratikler yoluyla birlikte yaratıp birlikte savunduğunu iddia etmektedir. Yani insan eylemi ve etkileşimi nesnel sosyal dünyayı inşa ederken aynı zamanda bu inşa tepkide bulunulması gereken bir gerçeklik halini almaktadır. Dolayısıyla bu yaklaşım bireyle toplum arasındaki ilişkiyi çatışma olarak değil diyalektik bir süreç olarak düşünmeyi teklif eder. Başka bir deyişle bu perspektiften kişi hem etkin bir şekilde dünyayı inşa eden fail, hem de toplum tarafından sınırlandırılan insandır (Burr, 2012).

Berger ve Lucmann, gerçekliğin sosyal olarak inşa edildiği teorisini 3 önerme üzerinden sunmaktadırlar. Bu önermelerden ilki dışsallaşma olarak kavranan toplumun insani bir ürün olmasıdır. Nesneleşme sürecinde toplum nesnel bir gerçeklik kazanırken, içselleşme süreci sonunda insanın sosyal bir ürün olduğu vurgulanır (Balkız ve Öğütte, 2012: 47).

Bu yaklaşıma göre gerçeklik inşası, bireylerin kendilerini dışsallaştırmalarıyla başlar. Berger (2011), dışsallaşmanın, insanın fiziki ve zihni faaliyetlerinde dünyaya etkide bulunması, onu üretmesi olduğunu belirtir. Bu üretim sürecinde toplum, bir insan ürünü olarak ortaya çıkarken insanın da dünyadan bağımsız olarak kavranamayacağı ilkesi ortaya çıkar. Dışsallaşma faaliyetlerinin rutinleşmesi, tipleşmesi ve kurumlaşmasıyla dışsallaşan dünya nesnel bir karakter kazanır. Kuramın ikinci safhası olan nesneleşme, insanların fiziki ve zihni faaliyetlerinin sonucunda oluşan realitedir. Diğer bir deyişle nesneleşme insan faaliyetlerinin nesnellik karakteri kazandığı süreçtir. Bu süreçte toplum, kendine özgüdür (sui genesis) ve nesnellik derecesine ulaşan şey fenomen haline gelir (Berger, 2011:53). Nesnel dünyanın kabullenilmesi olarak görülen içselleşme toplumsal dünyanın nesnel gerçekliğinin aynı zamanda bir subjektif gerçeklik olduğunu gösterir (Berger, 2011).

Berger ve Lucmann’a (2008) göre gerçeklik idamesinin rutin ve kriz dönemlerini içeren iki genel tipi bulunmaktadır. Teorisyenler, krizin idamesinin tıpkı rutinin idamesi gibi temelde aynı sosyal süreçleri gerektirdiğini belirtirler. Buna göre gündelik hayatın gerçekliği rutinlerde ya da krizlerde cisimleşmek suretiyle kendini idame eder ve etkileşimlerle kesintisiz onaylanır. Kriz ya da rutin dönemlerde anlamlı ötekiler, gerçekliğin idamesini sağlayan temel faillerdir. Bununla birlikte Berger ve Lucmann (2018), gerçeklik idamesinin en önemli aracının “söyleşme” olduğunu belirtirler. Çünkü bireyin gündelik hayatı aralıksız işleyen söyleşmelerden oluşur. Söyleşmenin sıklığı dilin gerçeklik oluşturucu etkisini artırırken, kesintiye uğraması öznel gerçeklikleri tehlikeye sokar. Bu bakımdan söyleşme, bir taraftan gerçekliği sürekli idame ettirebilirken bir taraftan da gerçekliği değiştirebilir. Üzerine konuşulmayan bir şeyin ise öznel gerçekliği sallantılı hale gelir. Bu bakımdan Berger ve Lucmann (2008) kriz dönemlerinde gerçeklik tasdiklerinin açık ve yoğun olmak zorunda olduğunu ve bu dönemlerde kolektif ritüellere daha sıklıkla başvurulduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal inşa neticesinde ortaya çıkan sosyal gerçekliklerin çoklu doğası temsiller aracılığıyla sunulur. Markova (2014) sosyal temsillerin, sosyal gerçekliklerin çok yüzlü doğalarını ifşa ettiklerini belirtmektedir. Teorisylene göre sosyal temsiller, halk söyleminde temalaştırılan ve hakkında iletişim kurulan sosyal fenomenlerin incelenmesine dayanır. Bu teori sosyal hayatın ve gündelik gerçekliklerin merkezindeki fenomenlere yoğunlaşarak “insan bu fenomenler

hakkında nasıl iletişim kurar”, “onları sosyal olarak nasıl temsil eder” ve “onlar hakkında nasıl yeni fikirler üretir” sorularını yanıtlamaya yardımcı olmaktadır (s. 123-127). Nitekim Alver (2007), gerçekliğin sosyal inşası yaklaşımının “ne” (temsiller nelerdir) yerine “nasıl” (temsil nasıl yapılıyor) sorularını analizin merkezine yerleştirdiğini belirtmiştir (s. 147). Benzer olarak Wagner (2004) sosyal temsillerin, gündelik konuşma ve eylemlerde bireyler tarafından birlikte inşa edilen topluluğa ait bir yol gösterici olduğunu belirtir. Temsiller, grupların etkileşimlerle inşa ettiği söylem ile pratikleri üzerinde grubun zinnen anlaştığı şeydir. Bu fikir birliğini sağlamak için Reicher, Spears, Haslam, (2010) birey ya da grupların görüş ya da bakış açılarının diğerleri tarafından onaylanmasına ihtiyacı olduğunu vurgular. Bu bakımdan teorisyenler, öznel bir görüşü sosyal olguya dönüştürmek için fikir birliği hâlindeki grup konumları hakkında enformasyonlara ihtiyacımız olduğunun altına çizerler.

Sosyal temsiller yaklaşımının kuramcısı Moscovici (1988) üç tür sosyal temsil tanımlamıştır. Bu sosyal temsiller hegomonik, özgürleştirici ve polemik temsillerdir. Hegomonik temsiller, toplumun bütün üyeleri tarafından oy birliğiyle paylaşılarak belirli bir sosyal konu hakkında ortak bir gerçeklik oluşturur (Deaux ve Viley, 2007: 11). Bu bakımdan hegomonik temsiller, gerçekliğin baskın toplumsal yapısını etkilemekte ve muhalif temsillere itiraz etmektedir (Howarth, 2006: 79). Bu temsiller, sabit, sembolik, zorlayıcı ve homojendir. İnsanlar arasında kabul edilmesi zımni olarak gerçekleşir. Özgürleştirici temsiller, alt gruplara ait fikir ve bilgi dolaşımının doğal sonucu olarak ortaya çıkarlar ve tamamlayıcı işlevleri vardır (Paker, 2000:49). Bu bakımdan “farklı grupların mülkiyetindedirler” (Deaux ve Viley, 2007: 11). Özgürleştirici temsiller, bir toplumun üyelerinin yeni bilgilere maruz kalması durumunda ve geniş bir kimlik grubundaki bireyler veya alt gruplar arasındaki farklılıkları yansıttıklarında oluşturulur (Ben-Asher, 2013). Polemik temsiller, sosyal çatışma ve anlaşmazlık durumlarında ortaya çıkarlar. Bu temsiller, toplumun tamamına yayılmadan sınırlanırlar ve özellikle çatışmacı ilişkilerle belirlenirler. Rekabetçiliğin yüksek olduğu polemik temsiller diyaloglarda tespit edilebilir (Deaux ve Viley, 2007: 11; Paker, 2000: 49). Polemik temsiller belirli bir özneye ya da mümessile doğrudan bağlı iken, özgürleşmiş temsiller farklı gruplar ve kimlikler tarafından farklı şekillerde ve amaçlarla dolaşıma sokulabilir. Burada önemli olan nesnel, tamamlanmış ürünler olarak gözükün ve başvuru malumat biçimleriyle (içerik), yeni, henüz ürün olarak ‘paketlenmemiş’ tartışma ve polemikler (süreç) arasındaki ilişkidir. Örneğin “burjuvazinin sömürü aygıtları”, gündeme “Marksistler” tarafından taşınan, alternatif açıklama ya da bakış açılarını elimine edecek şekilde kullanılan, bu anlamda polemik olarak tanımlanabilecek bir temsildir. “Zengin fakiri ezdiği fani dünya” ise belli bir zümre ya da kimliğe bağ ima etmeyen, bu anlamda özgürleşmiş bir temsildir. Daha çok parası olanın daha fazla güç ve nüfuza sahip olduğu ise ifade edilmesi gerekmeyen, herkesçe malum bir hegomonik temsil olarak düşünülebilir (Üzelgün, 2015: 74).

Bilgin (2007:171), kriz dönemlerinde temsillerin, oluşabilecek potansiyel olumsuz koşullarda, mülteciler gibi marjinal grupların toplumla entegre olup olmama düzeylerine göre değişim gösterebildiğini belirtmiştir. Örneğin bu dönemlerde “mülteciler”le rekabet, kırgınlık, hasımlık kurulabilmekte ve bu “yabancılar” farklı şekillerde temsil edilebilmektedir. Nitekim Moscovici’nin (1984) sosyal temsillerin öncelikli amacı da yabancı/yeni/olanın tanıdık, bildik ve aşına kılınmasıdır. Kurama göre bir toplumda kriz anlarında karşılaşılan ve topluma yabancı olan yadırganır, merak edilir, hatta ona karşı endişe duyulur. Böyle durumlarda yabancı olanın açıklanması, normalleştirilmesi ve tanıdık hale getirilerek bilindik kılınması

beklenir. Ancak bu şekilde sosyal temsiller aracılığıyla aşına kılınan, toplum tarafından tasdik edilip, onaylanabilir (s. 53).

3. YÖNTEM

Araştırma, Türkiye’de faaliyet gösteren politik gençlik örgütlerinin, güncel bir mesele olan Suriyeli mülteci krizini, sosyal medya üzerinden nasıl inşa ettiklerini ve inşa ettikleri gerçeklikleri hangi temsillerle sunduklarını incelemektir. Çalışmada 2011-2019 yılları arasında, Twitter üzerinden “Suriyeli”, “mülteci”, “göçmen”, “sığınmacı”, “Türkmen”, “Soydaş”, “kriz”, “göç”, “iltica”, “Suriye”, “savaş” ve “kamp” anahtar kelimeleriyle tarama yapılmış, ilgili veriler tematik analiz yöntemiyle kategorilendirilmiştir.

Tematik analiz yöntemi bir dizi bireysel veya odak grup görüşmesi ya da çeşitli metinlerden oluşan veri seti içerisinde tekrar eden anlam örüntülerini bulmak için yapılan bir incelemedir (Braun ve Clarke, 2019: 875-876).

Araştırmanın analiz basamakları Braun ve Clarke’ın (2019) önerdiği tematik analiz aşamaları göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Çalışmada ilk olarak Twitter sayfası açılmış, örneklem grup takip edilmiştir. Ardından 2011 ile 2019 yılları arası Twitter üzerinden “Suriyeli”, “mülteci”, “göçmen”, “sığınmacı”, “Türkmen”, “Soydaş”, “kriz”, “göç”, “iltica”, “Suriye”, “savaş” ve “kamp” anahtar kelimeleriyle tarama yapılmış, ilgili veriler toplanmış ve temize çekilmiştir. Toplanan veriler okunmuş ve ilk kodlar oluşturulmuştur. Kodlamaların ardından sosyal tanınma ve sosyal tanınmanın reddi temaları ana temalar olarak belirlenmiş ve alt temalar oluşturulmuştur. Tematik haritanın oluşturulmasıyla birlikte temalar tanımlanmış ve rapor hazırlanmıştır.

Çalışmada 78 Twitter hesabından toplanan 235 tweet 166 yorum, link gösterilen 36 metin, 173 fotoğraf ve 3 video analiz edilmiştir. Paylaşılan tweetlerde sıklıkla fotoğraf, emoji kullanımı yapıldığından ve bu kullanımların okuyucuya yorumlayıcı perspektif sunmasından dolayı örnek gösterilen tweetler orijinal haliyle sunulmuştur. Paylaşımlara yapılan yorumlar (sanal konuşmalar) dilbilgisi düzeltmeleri yapılmadan sunulmuştur.

3.1. Araştırma Soruları

Çalışma “Suriyeli mülteci krizi, görece özgür sosyal medya mecralarında, politik gençlik (politika yapma iddiasında bulunan gençlik) tarafından nasıl inşa edilmekte ve inşa edilen krizin sunumu hangi temsiller üzerinden gerçekleşmektedir?” sorusu üzerinden genişletilmiştir. Bu kapsamda alt araştırma soruları şu şekildedir:

- i) Türk politik gençlik örgütlerinin sosyal medya paylaşımlarında Suriyeli mülteci temsilleri nelerdir?
- ii) Çıkarılan sosyal temsiller birbirleriyle ilişkili bir örüntü çıkartmakta mıdır?
- iii) Gençlik örgütlerinin Suriyeli mülteci temsilleri, krizle ilgili hangi sosyal gerçeklikleri inşa etmektedir?

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın araştırma evreni Türk politik gençliği olmuştur. Suriyeli mülteci krizinin uzun dönemli politik etkilerinin olacağı öngörüsüyle geleceğin potansiyel politikacılarının, kriz sırasında ürettikleri gerçekliklerin, gelecekteki politikalarına yansımalarının akademik çalışmalarla daha kolay izlenebileceği düşünülmüştür. Nitekim bu tez biterken krizin 8. yılı

geride kalmıştır. Kriz başladığında gençlik örgütlerinin başkanları günümüzde milletvekili olarak meclise girmiştir. Örneğin 2019 genel seçimlerinde Ülkü Ocakları Genel Başkanı Olcay Kılavuz, Mersin; Ak Parti Gençlik Kolları Genel Başkanı Ahmet Büyükümüş, Yalova milletvekili olmuştur. Bu gelişme çalışmanın öngörüsünü güçlendirmiştir.

Çalışmanın örneklemini siyasi partilerin gençlik kollarıyla birlikte politika yapma iddiasında bulunan gençlik örgütleri oluşturmuştur. Bu kapsamda siyasi partilerin gençlik kolları aranarak resmi Twitter hesapları olup olmadığı sorgulanmış ve Twitter hesapları olmakla birlikte Suriyeli mülteci krizine ilişkin paylaşım yapan 17 gençlik örgütü örnekleme dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen ve örneklem grubu oluşturan gençlik örgütleri şu şekildedir:

- Ak Gençlik (AG)
- Alperen Ocakları (AO)
- Atatürkçü Düşünce Derneği Gençlik Kolları (ADD)
- Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları (CHP-GK)
- Demokrat Parti Gençlik Kolları (DP-GK)
- Demokratik Sol Parti Gençlik Örgütü (DSP-GÖ)
- Doğru Yol Partisi Gençlik Kolları (DYP-GK)
- Emek Gençliği (EG)
- Genç Saadet (GS)
- Halkın Demokratik Partisi Gençlik Merkezi (HDP-GM)
- Hepar Gençliği (HG)
- İcmal Gençlik Derneği (IGD)
- Kurtuluş Partisi Gençlik Kolları (KP-GK)
- Öncü Gençlik (ÖG)
- Türkiye Gençlik Birliği (TGB)
- Türkiye Komünist Gençliği (TKG)
- Ülkü Ocakları (ÜO)

3.3. Sınırlılıklar

Çalışmanın bazı sınırlılıkları mevcuttur. İlk olarak çalışmanın amacı Türk politik gençliğinin Türkiye'deki Suriyeli mülteci krizine ilişkin anlam üretimine odaklanmak ve bu anlamların nasıl temsil edildiğini ortaya çıkartmaktır. Dolayısıyla incelenecek olan gençlik kitlesi, politika ile ilgilenen ve politika yapma iddiasında olan gençleri kapsayacak şekilde sınırlandırılmıştır. Çalışmanın ikinci sınırlılığı mecra seçimidir. Pek çok sosyal medya mecrası arasında Twitter seçilmiş ve diğer sosyal medya platformları bu araştırmanın dışında tutulmuştur. Çalışmanın üçüncü sınırlılığı 2011-2019 yılları arasını kapsamaktadır ve belirtilen yıllar dışında kalan süreç çalışmaya dahil edilmemiştir. Ayrıca gençlik örgütlerinin Twitter hesaplarını açış tarihleri açısından süre sınırlandırılmamıştır. Çalışma sırasında politik gençlik örgütlerinin genel merkezleriyle birlikte İstanbul, İzmir ve Ankara temsilcileri örneklem olarak seçildiğinden diğer il temsilcilikleri de kapsam dışında bırakılmıştır. Araştırmanın son sınırlılığı ise verilere, anahtar kelimeler kullanılarak ulaşılmıştır. Araştırma alanının uzun bir dönemi kapsamı ve Twitter kaynaklı geçmiş paylaşımlara ulaşımında teknik sıkıntılar nedeniyle tarama tek tek yapılamamıştır. Dolayısıyla anahtar kelimeler dışında Suriyeli mülteci krizine ilişkin paylaşımlar veri olarak kullanılamamıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulguları sosyal tanınma ve sosyal tanınmanın reddi temaları altında kategorilendirilmiş ve örneklerle birlikte sunulmuştur. Her gençlik örgütünün paylaşımları kendi içinde sıralanmış, her paylaşım belli harfler ve numaralarla kodlanmıştır. Örneğin EG3 “Emek gençliği 3.paylaşım” anlamına gelirken AG13/Y2 “Ak Gençlik 13. Paylaşımına gelen 2. Yorum” olarak belirtilmiştir.

4.1. Sosyal Tanınma Temasından Suriyeli Mülteci Temsilleri

Sosyal tanınma teması, politik gençliğin Suriyeli mültecilerin Türkiye’de bulunmalarını olumlayan ve onları sosyal olarak tanıyan olumlu yönelimleri ifade etmektedir. Bu temada üç Suriyeli mülteci temsili tespit edilmiştir. Aşağıda örnekleri görülen muhtaç Suriyeli mülteci, kurban Suriyeli mülteci ve mağdur Suriyeli mülteci temsilleri bu kategoride yer almaktadır.

4.1.1. Muhtaç Suriyeli Mülteci Temsili

Muhtaç Suriyeli mülteci temsili, Suriyeli mültecilerin yaşam şartlarını problemleştiren muhtaçlıktır. Bu kategoride özellikle kadın ve çocuk fotoğrafları yoğun olarak paylaşılmıştır.

Bu kategoride gençlik örgütleri, yardımlaşma pratikleriyle krizin olumsuz sonuçlarını telafi etmeye çalışmışlardır. Yapılan yardımlar “harçlık”, “giyecek”, “para”, “oyuncak” şeklindedir; fakat yardımların tam olarak niteliği ve miktarları belirtilmemiştir. Ayrıca yapılan yardımların kaç kişiye ulaştığı, krizin sonucunu telafi edip etmediği hakkında bilgi paylaşılmamıştır. Bu nedenle yapılan yardımların Suriyeli mültecilerin içinde buldukları maddi-manevi koşullarını yapısal olarak ne kadar dönüştürüp dönüştürmediği ya da sembolik olarak kalıp kalmadığı anlaşılmamaktadır.

Bu kategoride eleştiriler, ulusal muhalif parti ve örgütlerle, uluslararası güç odaklarına yönelmiştir. Uluslararası kurum ve kuruluşlar mültecilerin muhtaçlıklarını görmezden

gelmekte, ulusal muhalif örgüt ve partiler mültecileri dışlamaktadır.

Suriyeli mültecilerin muhtaç olarak temsil edildiği bu kategoride gençlik örgütleri Suriyeli mülteci krizinin çözümüne yönelik kamp ve güvenli bölge oluşturma fikrini öne çıkartmışlardır.

4.1.2. Kurban Suriyeli Mülteci Temsili

Suriyeli mültecilerin kapitalist sistem tarafından sömürüldüklerini, ezildiklerini ifade eden gençlik örgütleri, Suriyeli mültecileri "kurban" olarak sunar. Bu kategoride gençlik örgütleri,

Suriyeli mültecilerin kapitalist güç savaşlarından kaçarak yaşamak için Türkiye'ye sığındıklarını iddia eder. Buna göre Suriyeli mülteciler, iltica hakları olmadığı için kaçak yollarla Batıya gitmekte ya da Türkiye'de sömürülmeye devam etmektedirler.

TGB15 *Dün tüm Türkiye'ye ve hatta Dünya gündemine damga vuran Suriyeli çocuk fotoğrafı yukarıda yazdığımız tüm çelişkileri tek bir karede ortaya koyuyor. Suriye'de başlatılan emperyalist savaştan kaçarken denizde boğulan ve kumsala cesedi vuran, henüz 3 yaşındaki Suriyeli çocuk. O Suriyeli çocuk emperyalizmin doğasının acı bir fotoğrafıdır. (...) Eğer UNICEF ve diğer sivil toplum örgütleri çocuklar ölmesin, İnsanlar ölmesin demek istiyorlarsa, namıyü sömürü yarışında olan emperyal kuvvetlere çevirmelidirler! Bu savaşın sorumluları bir galon petrol için milyonları öldürebilecek eli kanlı emperyalist ülkeleridir. Eğer insanlık dramını sonlandırmak istiyorlarsa, derhal coğrafyamızdan defolsunlar!*

TGB10 *Dün akşam saatlerinde, 1 milyon 700 bin Suriyeli mülteci çocuktan biri İstanbul Şirinevler'deydi. Tüm haklarına sahip olan Türkiyeli grubun tek başına (lisansı kiralayan şahısların kazançları hariç), yıllık 1 buçuk milyar doların üzerinde kazanç sağladığı Burger King'e girerek herhangi bir ödeme yapmadan masanın üzerindeki artık patatesleri yedi. Herhangi bir ödeme yapmadığı anlaşılınca şube müdüründen dayak yedi. (2) Çocuk, emperyalizmle tanışmıştı, vicdanını hatırlayamadığı bir yerde bırakan müdürün tokadyla kapitalizmle de tanıştı.*

Bu kategoriden kapitalist sistemin kurban ettiği Suriyeli mülteciler, yaşamak için direnen fakat bu çabalarında boğularak ölen, darp edilen, düşük ücretlerle uzun saatler çalışmak zorunda kalan, para karşılığı evliliklere satılan, istismar edilen işçi, emekçi kısacası tüm alt sınıf üyeler ve dezavantajlı gruplardır. Kapitalist sistemin kurbanları olan Suriyeli mültecilerin, ırkı, dini, kültürü farketmeksizin tüm alt sınıflarla birleşerek kapitalizme karşı mücadele etmesi gerektiği ifade edilir. Bu temadan paylaşım yapan gençlik örgütlerine göre mücadele pratikleri dayanışma temelli protesto ve eylemlerdir. Fakat bu dayanışma, mülteciliği ya da olumsuz koşullarını aşmak için değil; kapitalizmi yıkmak için organize edilmelidir. Çünkü mültecilik, kapitalizmin ortaya çıkardığı suni bir hareketliliktir. Dolayısıyla kapitalizm yok edilmeden mültecilik sorunu da çözülemeyecektir.

TGB13 **TGB** @genclikbirligi · 2 Eyl 2015
Vurusacağız! Bağımsızlığımız için... İşgalde doğan 3 yaşındaki çocukların düşüleri alt edeceğiz emperyalizmi.

4 161 122

TKG @TKGninesei · 10 May 2017
TKG protestunun ardından basın açıklaması gerçekleştirdi; düğünümüz Suriyeliler değil kapitalizmdir.
#SuriyelilerdeğilMcDonaldsdefolsun

1 52 43

4.1.3. Mağdur Suriyeli Mülteci Temsili

Suriyeli mültecilerin yaşam haklarının görmezden geldiğini ortaya atan üçüncü argüman, mağdur Suriyeli mülteci temsiliyi ortaya atar. Mağdur mülteci temsili, Suriyeli mültecilerin yaşamak için iltica ettikleri Türkiye'de yaşadıkları dramı merkeze alır. Onlar derme çatma

evlerde hatta park ve bahçelerde yaşamakta, soğukla mücadele etmekte, çocuklar okula gidememekte, iş bulamamaktadır.

CHP-GK7 Teneke kutuların içinde yakılmış ateşin başına toplanmış, üçerli beşerli oturan aileler ve caminin duvarının dibine kurulmuş çadırlar var. Bazı çadırların önünde akşam yemeği pişiyor odun ateşi üzerinde. Çadırların önündeki yeşil çaluların üzerinde, kuruması ve belki havalanması için serilmiş kıyafetler var. Bir de parkı dolduran çocuk sesleri. Çocukların bu parka gelmelerinin nedeni oyun oynamak değil. Bu park onların evi. Onlar Suriyeli mülteciler.

Ne ulusal ne de uluslararası kurum ve kuruluşlar onların yaşam haklarına saygı göstermemektedir. Bu bağlamda onları Türkiye'ye kabul eden fakat kabul ettikten sonra kendi kaderleriyle baş başa bırakan hükümet ile Suriyeli mültecileri görmezden gelen uluslararası kurum ve kuruluşlar eleştirilir ve mülteciler adına onlardan hesap sorulur.

TGB14 Peki Dünya'ya insanlık ve insan hakları dersi verme konusunda geriye kalmayan Avrupa'nın cevabı ne oluyor? Mülteciler kaderlerine terk ediliyor ve boğulmalarına göz yumuluyor. Vergi geliri ve oy potansiyeli olmayan bu insanların hakkında Avrupa parlamentosunda suni tartışmalar yürütülüyor ve Avrupa kamuoyunun vicdanı köretiliyor.(...) - Mültecilere bürokrasi engelli olmadan irtica hakkı verilsin. - Akdeniz'de güvenli göç yolları sağlansın. Aksi taktirde Avrupa tarih önünde hesap veremez.

TKG1 Türkiye'deki birçok Suriyelinin kayıt dışı biçimde ülke topraklarında bulunması onları sahip oldukları ve olmaları gereken pek çok haktan mahrum bırakıyor ve ucuz işgücünden güvensiz çalışmaya, insan ticaretinden uyuşturucu tacirliğine ve fuhuşa kadar pek çok suç veya sorunun içine itiliyorlar. Bunun sebebi, yasal olarak hiçbir hak iddia edememeleri ve bir anlamda yok hükmünde olmaları gibi gözüküyor. Ancak yazının başından beri söylediğimiz gibi sorun bundan çok derinde ve çözüm de bununla mücadelede.

Bu kategoride Suriyeli mülteciler, kayıt dışı ve gayri insani koşullarda çalışmaktadırlar. Aldıkları düşük ücretler ve iş piyasasına erişim sorunu Suriyeli mültecilerin asgari ihtiyaçlarını bile karşılayamamalarına neden olmuştur. Yoksul Suriyeli mülteciler, yaşamak için uzun saatler karşılığında düşük ücretlere çalışırlar. Burada özellikle Suriyeli mülteci işçilerin düşük ücretlere, sosyal güvensiz ve uzun saatler çalıştığına dikkat çekilir.

DSP-GÖ2/Y11

turgay şahin @hayyamyam · 9 Jul 2016

Replying to @ismailsaymaz

"700 lira veriyorum

Sigorta yok

Durmadan da çalışıyor" diye onlarca işyeri sahibi cümlesi mevcut bende

Translate Tweet

EG3 Günde 12-13 saat çalışan ve Türkiye'li işçilerin aldıkları haftalıkklardan daha az ücret alan işçiler, hem işyerlerinde hem de kaldıkları yerlerde çoğu zaman ayrımcılığa maruz kaldıklarını ifade ediyor. Suriyeli işçiler, Türkiye'li işçilerin de şikayetçi olduğu düşük ücretlere çalışma konusunda fiyatları kendilerinin belirlemediğini, patronların dayattığını ve aklıktan ölmek için bu ücretlere mecbur kaldıklarını anlatıyor. (...)İki yıl üç aydır buradayım. Beş liralık işi bize iki liraya yaptırıyorlar. Paramızı da vermiyorlar. Haftalık 350 denildiyse bana, 200 lira veriyorlar. Sabah sekizden dokuza kadar çalışıyoruz. İş olursa iyi davranıyor patronlar, iş az olursa da hakkımızı tam vermiyorlar, param içeride kalıyor. Sadece ben çalışıyorum, üç kişi kalıyoruz. Zor geçiniyoruz. Ayın arısı kiraya çalışıyoruz

CHP-GK7 Pek çok diğer Suriyeli mülteci gibi onlar da burada bir iş bulup çalışmak istiyordu. Evin yanı sıra iş bulanlar ise belki "en şanslıları". Her ne kadar çalışma güvenceleri olmasa da aylık bir gelirleri olması önemli onlar için. Şirinevler'de rutubetli bir giriş katında beni misafir eden başka bir aile bunlardan biri. Ailesini alıp Türkiye'ye gelen ve diğer mülteciler gibi adını vermek istemeyen Suriyeli, belediyeye iş yapan bir taşeron firmada iş bulduğu için mutlu. Ne iş yaptığını sorduğumda "Her şeyi" diye yanıt veriyor. "Taş da taşıyorum, kaldırım da döşüyorum, harç da karıyorum.

Bahsedilen ekonomik sıkıntılar nedeniyle Suriyeli mültecilerin temel ihtiyaçlarını karşılayamadıkları ve bu nedenle dilenmek zorunda kaldıkları vurgulanır.

CHP-GK10

CHP Gençlik Kolları @chpgenclikgm · 11 Haz 2014

Suriye'den kaçarak büyük umutlarla Türkiye'ye gelen Suriyelilerin bir bölümü dilenerek yaşamlarını sürdürüyor.

5

13

2

4.2. Sosyal Tanınmanın Reddi Temasından Suriyeli Mülteci Temsilleri

Sosyal tanınmanın reddi teması Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki varlıklarını olumsuzlayan ve onları mülteci olarak tanımayan paylaşımları içermektedir. Bu kategoride mültecilik, korkaklık olarak tanımlanmış ve basit bir yer değiştirme eylemi olarak sunulmuştur. Sosyal tanınmanın reddi temasında yer alan tehdit ve hasım olarak Suriyeli mülteciler, Türk vatandaşlarının haklarına gasp eden, onların refah düzeylerini düşüren, Türkiye'nin güvenlik iklimini bozan ve devletin bekasına yönelen tehlike olarak görülürler.

4.2.1. Tehdit Olarak Suriyeli Mülteci

Sosyal tanınmanın reddi temasından ortaya atılan ilk argüman Suriyeli mültecilerin Türk vatandaşlarına yönelik çeşitli tehlikelere yol açtığını ifade etmektedir. Türk vatandaşlarının güvenliğini ve huzurunu bozduğu iddia edilen Suriyeli mülteciler "tehdit" temsiliyle sunulmuştur. Tehdit temsili, Türk vatandaşlarının haklarına, canına, namusuna, huzuruna ve güvenliğine yönelirken aynı zamanda Türk ekonomisi ve Türk toplum yapısı da bu tehditlerden etkilenir.

TGB9 "Çocuklarımız taciz ediliyor, bacılarımıza sokakta el hareketi yapıyor. Suriyelilerin yüzünden ev kiralari yükseldi, işverenler de bizi çıkarıp yerimize suriyelileri alıyor. Savaşmak yerine Gaziantep'teki parklarda nargile keyfi yapıyorlar." diyen eylemciler " Evimizdeki yatak, yorganlarımızı verdik, evimizde eşyamız kalmadı, biz bunları yaparken onlar analarımıza bacılarımıza, namusumuza saldırıyorlar. Biz onlara karşı değiliz, devlet onları kamplarda toptasın, içimize almasın." Dediler".

Suriyeli mülteci gençlerin sınavsız üniversitelere girişi yönündeki tartışmalar, gençlik örgütleri tarafından konu edilmiştir. Burada Suriyeli mülteciler, Türk gençliğinin eğitim hakkını gasp eden kitle olarak görülmektedir.

Ü04 mülteciler eğitim sistemine nasıl adapte olacaklardır? Geçtiğimiz günlerde oldukça eleştirilen bir kararlar lise mezunu mültecilere sınavsız üniversite kapısının açılması birçok genci rahatsız etmişti. Bu sorulması gereken bir sorudur evet, fakat sorgulanması gereken asıl şey üniversiteye yerleşen mültecilerin eğitim hayatını nasıl sürdüreceğidir? Türkçe bilmeyen birisi nasıl eğitimini sürdürecektir, acaba ilerleyen dönemde bir ana dilde eğitim tasarısı da Suriyeliler için mi çıkarılacaktır?

Suriyeli mülteci krizi, sağlık alanıyla ilişkilendirilmiştir. Suriyeli mültecilerin, Türkiye’de toplum sağlığını olumsuz yönde etkileyeceğine dair içerikler paylaşılmıştır. Suriyeli mültecilerin, kronik ve salgın hastalıkları tetikleyeceği yönünde imalarda bulunulmuştur.

DSP-ÖG5 Ülkeye çok kontrolsüz girmişler. Ülkede kökünü kazıdığımız hastalıkların yeniden başladığını gözlemliyorum. Örneğin, Şark Çıbanı, el ayak hastalığı gibi... 4- 6 ay süren öksürük Suriyeli sığınmacılarla girdi ülkeye. Aşısızlık çok ciddi bir tehlike..." Gerilmişim... Bülent anladı. İçeri seslendi. Kahveler geldi. Bir soluklandık. Devam etti anlatmaya... "Mantar hastalığı, öyle böyle değil çok ama çok yaygın. Diyabet, hipertansiyon çok fazla. Çocuklarda üst solunum yolları hastalıkları fazla. Kardiyolojik hastalıklar, kadınlarda doğum sonrası hastalıkları, astım, tüberküloz..."

CHP-GK7 O sırada parktan geçen mahalleliler de tepkili. 40 yıldır Şirinevler’de yaşadığını söyleyen birisi, "Caminin tuvaleti kapatılıyor bir saatten sonra. Ne yapacak bunlar. İhtiyaçları var. Artık kokuyor burası" diyor.

Türk politik gençlik örgütleri, Suriyeli mülteci krizini, hukuk çerçevesinde ele almaktadır. Bu paylaşımlarda Suriyeli mültecilerin haklardan mahrum oluşlarının yol açabileceği olası problemler değerlendirilmiştir.

Ü04 Sığınmacılarla ilgili toplumda bir tepki oluşturmamak ve hepsinden önemlisi bu insanların vatandaş yapıp yapılmayacağı, hukuki statüleri netleştirilmelidir. Çünkü kaydı olmayan insan adeta kaydı olmayan bir silah gibidir.

Bu temsilde Suriyeli mültecilerin cinsel hayatları da aşılanılır. Suriyeli mülteci erkeklerin çok eşli olması, kadınlarının seks işçiliğinden para kazanmaya çalışması yer yer ahlaksızlık olarak yorumlanır.

EG1 ÇOK EŞLİLİK ÇOK YAYGIN 17 yaşında 3’üncü çocuğunu doğuran ve doğum kontrolünü asla kabul etmeyen onlarca çocuk anne... 50 yaşında 11’inci çocuğunu, savaşta ölen Suriyeli gençlerin yerine doğurduğunu söyleyen bir kadın... Kadınlığı sadece erkeğinin ihtiyaçlarını karşılamak ve doğurmak olarak bilen kadınlar... Çok eşlilik o kadar yaygın ki burada doğum için ambulansa aldığımız gebeye refakat eden kadının onun 3’üncü kuması olduğunu ve yine onun da hamile olduğunu

öğreniyoruz. Üç dört eşli erkekler, her gün bir eşyle birlikte oluyor ve dünyaya gelmiş çocuklarının adlarını dahi bilmiyor.

DSP-GÖ5 Erkeklerin çoğu birden fazla, 2, 3, 4 kadınla evli. Tuhaf geliyor değil mi? Ama onlar için bu durum çok normal. Erkekler için çok eşlilik çok doğal. Çocuk yaşta evliliği normal görüyorlar. 20 yaşında bir kız onlar için artık evde kalmış sayılıyor.”

Bu temsilin uç noktalarında nadir olmakla birlikte Suriyeli mülteciler cinsel sapkın, terörist ve işgalci olarak da kodlanmıştır.

Suriyeli mültecilerin üretim bölüşüm ilişkilerine katılmaması nedeniyle ihtiyaçlarının hükümet tarafından giderildiği iddia edilmiş ve bu nedenle Türk ekonomisinin yıprandığı öne sürülmüştür. Bu bakımdan Suriyeli mülteciler, yer yer “yük” olarak nitelendirilmiş ve Türk vatandaşlarının istihdam sorunu yaşamasına neden olmuşlardır.

EG1 Her bir kampın ortalama 25-30 bin kişi olduğu sınır illerinde toplam mülteci sayısı 350-400 bini geçmiş ve her geçen gün hızla arttığına göre, taşıma suyla nereye kadar dönecek bu değirmenin çarkı? Üretimden eli eteği çekilmiş binlerce insanın sadece zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak, burada gördüklerimizin katlanarak devam edeceğinin en somut kanıtı değil mi?

Bu kategoriden gençlik örgütleri genellikle hükümet eleştirilmiştir.

ÖG9 Yok, eğer bu insanlar sığınmacılarsa ve büyük çoğunluğu geçici olarak Türkiye’de iseler, Erdoğan yönetiminin meşru Esad rejimi ile arasındaki kişiselleşmiş ve Türkiye’nin ulusal çıkarlarına ters düşen politikasını terk ederek, geri dönüş için gereken ortamı bir an önce hazırlaması gerekiyor

4.2.2. Hasım Olarak Suriyeli Mülteci

Sosyal tanınmanın reddi temasından ortaya atılan ikinci argümana göre Suriyeli mülteciler, Türkiye’nin bekasını ve güvenlik iklimini bozmaktadır. Bu argümandan Suriyeli mülteciler “hasım” olarak temsil edilir. Suriyeli mülteci krizi, geçmiş kolektif hafızayla ilişkilendirilmiş ve “Ermeni sorunu”, “Kürt sorunu” ya da PKK gibi göndermelerle “Arap Sorunu” olarak ifade edilmiştir. Bu argüman ırkçı söylemlerle Suriyeli mültecileri ırk temelinde ötekileştirmiştir.

Bu kategoriden eleştiriler, Suriyeli mülteci politikasını yürürlüğe koyan hükümete yönelmektedir.

TGB2/Y2 **Benan Karşigil** @Benan_karsigil · 4 Ağu 2012

@gendikbirligi adlı kullanıcıya yanıt olarak
 @gendikbirligi Hatay Türk topraklarına 1939 da katıldı, bugün yeniden işgal altında Suriyeli sığınmacıları getirip istila ettiren AKPile

DYP-GK17 **Sn.Fahri ŞEN DYP** @FahriDyp · 21 Haz

Bu Pazar Oyunuzu Benim için **Suriyeliler** Türkler'den Daha Değerlidir Diyene Değil,Türkiye Cumhuriyetine Verin,Andımıza Verin oyunuzu.Ülkemizin bekasına Bir kere Oy Vermek sizi Chp li Yapmaz insan yapar..

Bu kategoride yer alan gençlik örgütlerine göre Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye kabulü yanlış bir politikadır. Dünyada muhtaçlık çeken Türkler varken Arapların ülkeye kabul edilmesi kabul edilemez. Bu argüman kadın – çocuk ya da Türkmen Suriyeli mültecileri görmezden gelir ve tartışmaların merkezine Arap Suriyeli mültecileri yerleştirir.

HG1 **HEPAR Gençliği** @HeparGencligi · 22 Haz 2014

Saddam'dan kaçan Kürtlere, **Suriye**'den kaçan binlerce Arab'a sığınma hakkı verenler, 150 bin **Türkmen**'in çölde aç ve susuz olduğunu unutmayın!

 1 52 18

Sosyal tanınmanın reddi temasından ileri sürülen iki argümandan Suriyeli mültecilerin sınır dışı edilmeleri gerektiği belirtilir. Bu gençlik örgütü ve üyelerine göre krizin çözümü ancak bu şekilde gerçekleşebilir.

CHP-GK10/Y2 **DAVAM HAK DAVA** @nzengin63 · 11 Haz 2014

@chpgenclikgm adlı kullanıcıya yanıt olarak
 @BBChaber Madem çok vicdanınız siliyor. Alıp bir kısmını İngiltereye götürün. Şerefsizlik sizde diz boyu

ÜO17/Y2 **Orhan Oğlak** @orhanoglak · 5 Jul 2017

Replying to @OlcayKilavuz
 Sınırdışı edilsinler kargaşa olmasın

 Translate Tweet

   5

TKG5/Y2 **Umutcan Kılıç** @umutcnk1c1 · 10 May 2017

@TKGninesi adlı kullanıcıya yanıt olarak
 Olum siz hangi kafadasınız lan tabii ki suriyeliler defolacak mcdonalds'dan ne istiyonuz

5. SONUÇ

Türk politik gençliği, Suriyeli mülteci kriziyle bir sorun olarak ilgilenmiş ve bu krizle sosyal medya üzerinden etkileşim kurmuşlardır. Gençlik örgütlerinin krizle ilgili inşa ettikleri gerçeklikler, takipçileri ya da bu paylaşımlara maruz kalanlarla etkileşim içinde oluşmuştur. Bu paylaşımlar, bir taraftan Suriyeli mültecileri kavrama ve onlarla ilişkiye girmeyi sağlayan temsilleri oluştururken, diğer taraftan bu temsiller etkileşimlerini de sürekli etkilemiştir. Örneğin temsiller, bir taraftan Suriyeli mültecileri ve sorunlarını bilinebilir/ulaşılabilir yaparken, aynı zamanda Suriyeli mültecileri kurumsal olarak tanımlamış ve Suriyeli mültecilerle olan sosyal yakınlığın/uzaklığın derecelerini inşa etmiştir. Öncelikle gençlik örgütlerinin paylaşımları, Türkiye’deki mülteci varlığından takipçilerine haber vermekte aynı zamanda mültecilerin yaşadıkları güçlükleri ya da mültecilerin yarattığı olumsuz koşulları ilan etmektedir. İnşa edilen bu gerçeklikler karşısında meşrulaştırılan davranışlar, kolektif olarak düzenlemiş ve bu düzen, gençlik örgütü üyelerinin kriz karşısında tutumunu yönlendirmiştir. Böylece kriz (düzensizlik) karşısında olası tehditler ifade edilmiş ve inşa edilen gerçekliklerle politik anlamda kriz, bilinebilir ve ön görülebilir bir hal almıştır.

Araştırma bulgularına göre Suriyeli mültecilere yönelik olumlu temsillerin daha ağır bastığı söylenebilir. Gençlik örgütleri, olumlu yönelimden Suriyeli mültecileri “muhtaç”, “kurban” ve “mağdur” olarak inşa etmiştir. Olumsuz yönelimden “tehdit” ve “hasım” olarak inşa edilen temsiller çok az gençlik örgütü tercih etmiş, fakat bu temsiller daha çok yorumlarda ön plana çıkartılmıştır. Gençlik örgütleri Suriyeli mülteci krizini ekonomi, sağlık, eğitim, hukuk ve cinsellik gibi alanlarıyla ilişkili olarak değerlendirmişlerdir.

Suriyeli mülteci krizi bağlamında sosyal tanıma temasından Suriyeli mültecilerle ilgili 3 argüman öne çıkmaktadır. Ortaya konan ilk argüman Suriyeli mültecilerin yoksul, aç, evsiz, ve çaresiz olduklarını öne sürmektedir. İkinci argüman Suriyeli mültecilerin kapitalist sistem tarafından sömürdüklerini ve ezildiklerini ifade etmektedir. Üçüncü argüman Suriyeli mültecilerin dram yüklü hayatlarını merkeze alarak yaşam haklarının görmezden geldiğini ortaya atmaktadır.

Özetlenen üç argüman üç farklı Suriyeli mülteci temsiline dayanmaktadır. İlk temsil, Suriyeli mültecilerin yaşam şartlarını problemlenştiren muhtaçlıktır. Krizin sonuçları üzerinden öne sürülen muhtaç Suriyeli mülteci temsili, yardımlaşma pratiklerini devreye sokmuştur. Bu kategoriden gençlik örgütleri Suriyeli mülteciler ile veren el-alan el ilişkisi (yardımlaşma) kurmuşlar ve krizin olumsuz sonuçlarını telafi etmeye çalışmışlardır. Muhtaçlık temsili Suriyeli mülteciler, tüm güçlüklerle rağmen yaşamak için mücadele eder. Bu temsilde Suriyeli mülteciler genel olarak kadın ve çocuk; özel olarak engelli, yaşlı ya da ailelerine bakmakla yükümlü “baba”lardan oluşmaktadır. Bu perspektiften kadın ve çocuk bedenlerinin yardım nesnesi olarak görünür kılınması, inşa edilen sosyal gerçekliğin merhamet ve sadakat yoluyla içselleştirilmesini sağlayarak “Suriyeli mülteciler yardıma muhtaçtır” gerçekliğini meşrulaştırmaktadır. Bu temsilden paylaşım yapan gençlik örgütlerine göre uluslararası kurum ve kuruluşlar onların muhtaçlıklarını görmezden gelmekte, ulusal muhalif örgüt ve partiler onları dışlamaktadır.

Suriyeli mültecilerin kapitalist sistem tarafından sömürdüklerini ve ezildiklerini ifade eden ikinci argümanın öne sürdüğü temsil Suriyeli mültecileri “kurban” olarak sunar. Kapitalist güçlerin ülkelerinde çıkardıkları savaşta yaşamak için Türkiye’ye sığınan Suriyeli mülteciler, yasadışı yollarla kendilerinden sömürülenlerin peşinden Batıya gitmekte ya da Türkiye’de

sömürülmeye devam etmektedirler. Kapitalist sistemin kurban ettiği Suriyeli mülteciler, yaşamak için direnen fakat bu çabalarında boğularak ölen, darp edilen, düşük ücretlerle uzun saatler çalışmak zorunda kalan, para karşılığı evliliklere satılan, istismar edilen işçi, emekçi kısacası tüm alt sınıf üyeler ve dezavantajlı gruplardır. Bu temsil, diğerlerinden farklı olarak krizin sonuçları üzerinden değil nedenleri üzerinden krizi tartışır. “Suriyeli mülteciler, kapitalist sistemin kurbanlarıdır” gerçekliğini inşa etmek ve Suriyeli mültecileri kurban olarak sunmak, onların kendi başlarına sistemden çıkamayacaklarına da göndermede bulunur. İşbirliği ve alt sınıf dayanışmasını içeren sınıfsal değerler, dayanışma ve haksızlıklara karşı ortak mücadeleyi yani eylem ve protestoları üretmiştir. Bu dayanışma özellikle Türkiye’de göç yollarında ölen Aylan bebek ve çeşitli illerde yaşanan mülteci çocuklara darp olaylarıyla meşrulaştırılmıştır. Kullanılan çocuk fotoğrafları tüm bu dezavantajlı gruplar için birlikte mücadelenin altını çizer. Kapitalizm ortadan kalkmadığı sürece mültecilik sorununun devam edeceği argümanı, kapitalizmin yıkılışına karşı işbirliği refleksini doğurur. İnşa edilen bu gerçekliğe yönelik azda olsa itirazlar gözlemlenmiştir. Örneğin “ucuz muhalefet”, “Sen sırtını PKK’ya daya çakma devrimci”, “Mc’Donalds niye gidiyor, mülteciler defolsun” gibi yorumlarla bu gerçekliğe karşı çıkışlar görülmektedir.

Suriyeli mültecilerin yaşam haklarının görmezden gelindiğini ortaya atan üçüncü argüman mağdur Suriyeli mülteci temsiliyi ortaya atar. Mağdur mülteci temsili, Suriyeli mültecilerin yaşamak için iltica ettikleri Türkiye’de yaşadıkları dramı merkeze alır. Onlar derme çatma evlerde hatta park ve bahçelerde yaşamakta, soğukla mücadele etmekte, çocuklar okula gidememekte, iş bulamamaktadır. Göç yollarında canlarından olmakta, hor görülmekte ve dışlanmaktadır. Ne ulusal ne de uluslararası kurum ve kuruluşlar onların yaşam haklarına saygı göstermektedir. Bu bağlamda onları Türkiye’ye kabul eden fakat kabul ettikten sonra kendi kaderleriyle baş başa bırakan hükümet ile Suriyeli mültecileri görmezden gelen uluslararası kurum ve kuruluşlar eleştirilir ve mülteciler adına onlardan hesap sorulur. Bu perspektiften Suriyeli mülteci krizine hümanist değerler yüklenmiş ve kriz insanlık temelinde değerlendirilmiştir. Suriyeli mültecilerin biyolojik olarak yaşam hakkına sahip “insan” olduklarını dile getiren bu paylaşımlarda mültecilerin mağduriyetleri merkeze alınmış ve trajik hikayeleri görünür kılınmıştır. “Suriyeli mülteciler, mağdurdur” gerçekliği Suriyeli mülteci krizini yer yer iç - dış politik çekişmenin nesnesi haline getirmektedir. Bu görüş insan haklarından beslenmiş olsa da hukuki dayanakları cılızdır.

Sosyal tanınmanın reddi temasından öne sürülen iki argüman ve iki temsil ortaya atılmıştır. İlk argüman Suriyeli mültecilerin Türk vatandaşlarına yönelik çeşitli tehlikelere yol açtığına yöneliktir. Türk vatandaşlarının güvenliğini ve huzurunu bozduğu iddia edilen Suriyeli mülteciler “tehdit” temsiliyle sunulmuştur. Tehdit temsili, Türk vatandaşlarının haklarına, canına, namusuna, huzuruna ve güvenliğine yönelirken aynı zamanda Türk ekonomisi ve Türk toplum yapısı da bu tehditlerden etkilenir. Bu argümanda Suriyeli mülteciler, dolandırıcı, ahlaksız, nankör, yalancı, korkak, şiddete eğilimli, potansiyel suçlu ve olağan şüphelidir. Onlar, Suriye’de savaşmayı rahat yaşam ve terörist eylemler için Türkiye’ye gelmişlerdir. Bahsedilen Suriyeli mülteciler, Türk vatandaşlarının işlerini ellerinden alırlar, ev fiyatlarını yükseltirler, istihdam sorununa yol açarlar. Üniversitelere sınavsız girerek ve devlet kadrolarına atanarak Türk gençlerinin haklarını gasp ederler. Sağlık hizmetlerini ücretsiz ve öncelikli olarak Türk vatandaşlarını mağdur ederler. Bu temsilde Suriyeli mültecilerin cinsel hayatları da aşağılanır. Suriyeli mülteci erkeklerin çok eşli olması, kadınlarının seks işçiliğinden para kazanmaya çalışması yer yer ahlaksızlık olarak yorumlanır. Bu temsilin uç noktalarında nadir olmakla birlikte Suriyeli mülteciler cinsel

sapkın, terörist ve işgalci olarak da kodlanmıştır. İkinci argümana göre Suriyeli mülteciler, Türkiye'nin bekasını ve güvenlik iklimini bozmaktadır. Bu argümandan Suriyeli mülteciler “hasım” olarak temsil edilir. Suriyeli mülteci krizi, geçmiş kolektif hafızayla ilişkilendirilmiş ve “Ermeni sorunu”, “Kürt sorunu” ya da PKK gibi göndermelerle “Arap Sorunu” olarak ifade edilmiştir. Bu argüman ırkçı söylemlerle Suriyeli mültecileri ırk temelinde ötekileştirmiştir. Bu gençlik örgütleri ve temsilcilerine göre Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye kabulü yanlış bir politikadır ve dünyada muhtaçlık çeken Türkler varken Arapların ülkeye kabul edilmesi kabul edilemez. Bu argüman kadın-çocuk ya da Türkmen Suriyeli mültecileri görmezden gelir ve tartışmaların merkezine Arap Suriyeli mültecileri yerleştirir.

Sosyal tanınmanın reddi temasında kalan “Suriyeli mülteciler Türk yurttaşlarının haklarına ve huzuruna yönelen tehdittir” ya da “Suriyeli mülteciler (Suriyeli Araplar) Türk devletinin bekasını tehdit eden hasımlardır” gerçeklikleri Suriyeli mültecileri, milli değerlerle değersizleştirmiş hatta yer yer uç noktalarda ötekileştirmiştir. Tehdit ya da hasım olarak temsili sunulan Suriyeli mülteci krizi bağlamında yapılan paylaşımlar, krizin mağdurlarını “Türk vatandaşları” olarak inşa etmektedir. Buna göre ilk olarak Suriyeli mülteciler ekonomik ve toplumsal bir tehdit olarak görülmekte, Türk ekonomisi yıpranmakta, Türk vatandaşlarının hakları gasp edilmektedir. Burada genellikle nicelleştirme retoriği kullanılmakta ve Suriyeli mülteci krizi özellikle iç politik bir çekişme nesnesi haline dönüşmektedir.

Suriyeli mültecilerin inşa edilen gerçekliklere verdiği tepkilere nadiren rastlanılmıştır. Genel olarak paylaşımlarda Suriyeli mültecilerin muhtaç, sömürülmüş, mağdur edilmiş ya da tam tersi olarak tehdit edici karakteri ortaya çıkartılmış ve bu kimliklere karşı savunma görünür kılınmamıştır. Bu nedenle Suriyeli mülteciler, inşa edilen gerçekliklerde oldukları varsayılan kişilerdir. Bir başka deyişle gençlik örgütleri Suriyeli mültecileri nesneleştirerek birbirlerine benzer kılmışlardır. Bu bakımdan Suriyeli mültecilerin bir misafir olarak Türkiye'deki koşullarını kabul etmeleri beklenmiş pek çok yorumda da açıkça gitmeleri istenmiştir. Suriyeli mülteciler, genel anlamda bir “özne” olarak görülmemiştir.

Çalışma gençlik örgütlerinin sosyal medya paylaşımlarıyla sınırlıdır. Gelecek çalışmalar, örgüt temsilcileriyle yüz yüze görüşme sağlayarak ortaya çıkan sonuçları değerlendirebilir. Böyle bir çalışma sosyal medyada inşa edilen gerçeklikleri, gerçek hayatta üretilen gerçekliklerle kıyaslayabilecek; aralarındaki benzerlikleri ve farklılaşmaları saptayabilecektir.

Bu çalışmada krizin kronolojik olarak gelişimi incelenmemiştir. Fakat Aylan bebek ya da Suriyeli mülteci çocuklara yönelik darp vakalarında gençlik örgütlerinde kırılma olduğu tespit edilmiştir. Örneğin TGB, Aylan bebek vakasıyla birlikte Suriyeli mültecilere yönelik ötekileştirici söyleminden sıyrılmış ve Suriyeli mültecilerin mağduriyetlerini dile getirmeye başlamıştır. Ya da krizin başından beri krizle ilgili hiç paylaşım yapmayan TKG, EG gibi örgütler ilk içeriklerini “Aylan bebek” vakasında paylaşmışlardır. Dolayısıyla farklı mecralardan toplanan verilerle (Facebook, Twitter, Instagram, Ekşisözlük v.b.) krizin kronolojik olarak incelenmesi, mülteci temsillerinde ortaya çıkan kırılmaları ve dönüşümleri ortaya çıkarabilecektir.

Çalışmadan yola çıkarak Suriyeli mülteciler konusunda yayılan bilgilerin bilimsellikten uzak olduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan sivil toplum örgütleri başta olmak üzere, siyasal parti ve gençlik örgütleri dahil olmak üzere mülteci bilinirliğinin arttırılabilmesi ve mültecilerin hak ve yükümlülükleri üzerine farkındalıklar arttırılmalıdır. Çünkü mültecilik, küresel bir

meseledir ve dünyada artan oranlarda seyretmektedir. Dolayısıyla mültecilik olgusunun bilinirliğinin artırılması ve farkındalık oluşturulması gelecek dönemlerde mülteci konusunda duyarlılığı arttırabilir ve yanlış bilgi dolaşımını engelleyebilir. Böylece kamuoyunda oluşan bilgi kirliliği yerine mültecilerin yerel halkla olan entegrasyonu daha hızlı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- ALP H. (2018), “Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Ayrımcı Ve Ötekileştirici Söylemin Yerel Medyada Yeniden Üretilmesi”. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 5, 15, 22-37
http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/iletisimarastirmalari_b32d2.PDF.
- ALVER, F. (2007). *Gazeteciliğin Kuramsal Temelleri*, İstanbul: Beta.
- BAYRAM, P. (2020), “Sosyal Medyada Gerçekliğin Sosyal İnşası Bağlamında Kristalleşme Modelinin Betimsel Bir Analizi”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2020 (50), 46-55. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/ikad/issue/56157/740622>.
- BAYRAM, Y. (2015), “Bir Hak İhlali Olarak Ötekileştirme: Gazetelerin Üçüncü Sayfa Haberlerinde Suriyeli Sığınmacıların ‘Öteki’ Temsili”. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 17, 3.
- BEN-ASHER, S. (2003). “Hegemonic, emancipated and polemic social representations: Parental dialogue regarding Israeli naval commandos training in polluted water”. *Papers on Social Representations*, 12, 6-1.
- BERGER, P. L. & LUCKMANN, T., (2008). *Gerçekliğin sosyal inşası: bir bilgi sosyolojisi incelemesi* (Çev. Ögütle, V. S.). İstanbul: Paradigma. (Özgün çalışma, 1966).
- BİLGİN, N. (2007). *Kimlik İnşası*, Ankara: Aşına Kitaplar.
- BMMYK, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2020). https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=1.150812086.1634584225.1465540161 adresinden elde edildi. Erişim Tarihi: 30.09.2019.
- BRAUN, V., CLARKE, V., HAYFIELD, N., & TERRY, G. (2019). Thematic analysis. *Handbook of Research Methods in Health Social Sciences*, 843-860.
- BURR, V. (2012). *Sosyal İnşacılık*. (Çev. Arkonaç, S.). Ankara: Nobel Kitap.
- ÇAMBAY, S. (2019). “Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Dijital Gazetelerdeki Temsil Sorunu”. *Electronic Turkish Studies*, 14(1).
- DEAUX, K., & WILEY, S. (2007). *Social representations and identity: Content, power, and process*. G. Moloney & I. Walker (Eds.) New York: Palgrave Macmillan.
- DOĞANAY, Ü. & ÇOBAN-KENEŞ, H. (2016). “Yazılı Basında Suriyeli ‘Mülteciler’: Ayrımcı Söylemlerin Rasyonel ve Duygusal Gereçlerinin İnşası”. *Mülkiye Dergisi*, 40 (1), 143-184.
- ERDOĞAN, M., KAVUKÇUER, Y., & Çetinkaya, T. (2017). “Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik medya algısı”. *Özgürlük Araştırmaları Derneği*, (5).

- GALE, P. (2004). "The Refugee Crisis and Fear: Populist Politics and Media Discourse". *Journal of Sociology*, 40, 321-340., https://www.researchgate.net/publication/258154310_The_refugee_crisis_and_fear_Populist_politics_and_media_discourse
- GÖKER, G. & KESKİN, S. (2015), "Haber Medyası ve Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Türk Yazılı Basınındaki Temsili", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı 41 /Güz 2015, <http://iletisimdergisi.gazi.edu.tr/site/index.php/IKAD/article/view/204/170>.
- GÖLCÜ A. & DAĞLI A. N. (2018), "Haber Söyleminde 'Öteki'yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği", *Akdeniz İletişim Dergisi*, <http://iletisim.akdeniz.edu.tr/wp-content/uploads/2018/01/2017-28.pdf#page=11>.
- HARDY, C. & PHILLIPS, N. (1999). "No Joking Matter: Discursive Struggle in the Canadian Refugee System". *Organization Studies*, 20: 1-24. <https://minerva-access.unimelb.edu.au/bitstream/handle/11343/116088/32Cartoons%20complete.pdf?sequence=4>
- HOWARTH, C. (2006). "A social representation is not a quiet thing: Exploring the critical potential of social representations theory". *British journal of social psychology*, 45(1), 65-86.
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2019). <http://www.goc.gov.tr> adresinden elde edildi. Erişim Tarihi: 11 Eylül 2019
- KARATAŞ, M. (2015). "Türk Yazılı Basınında Suriyeli Sığınmacılar İle Halk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1, 2, 112-151, <http://www.gam.gov.tr/files/sayi2-4.pdf>.
- MARKOVA, I. (2004), Sosyal Temsiller ve Demokrasi, *Doğunun ve Batının Yerelliği Bireylik Bilgisine Dair*, (Ed. Arkonaç, S.). İstanbul: Alfa, 121-160.
- MOSCOVICI, S. (1984). The Phenomenon of Social Representations, *Social Representations*, (Eds. Farr, R. & Moscovici, S.) Cambridge: Cambridge University Press, pp.3-69.
- MOSCOVICI, S. (1988). "Notes Towards A Description of Social Representations", *European Journal of Social Psychology*, 18, 211- 250.
- ÖZDEMİR, F., & ÖNER-ÖZKAN, B. (2016). "Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri". *Nesne*, 4(8), 227-244. <http://www.nesnedergisi.com/makale/pdf/1474567433.pdf>.
- PAKER, K. O. (2000). *Üniversite Gençleri Arasında Modernliğin ve Laikliğin Sosyal Temsilleri*. Ege Üniversitesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, İzmir.
- PANDIR M., EFE, I., & PAKSOY, A. F. (2015). "Türk Basınında Suriyeli Sığınmacı Temsili Üzerine Bir İçerik Analizi". *Marmara iletişim Dergisi*, 24, 1-26. DOI: 10.17829/midr.20152419995.

- PICKERING, S. (2001). "Common Sense and Original Deviancy: News Discourses and Asylum Seekers in Australia". *Journal of Refugee Studies*, 14, 169–186, <http://statecrime.org/data/2011/10/pickering2001a.pdf>.
- REICHER, S., SPEARS, R. & HASLAM, S. A. (2010). The social identity approach in social psychology. M. Wetherell ve C. T. Mohanty (Ed.), *The Sage Identities Handbook* (s. 45-62). London: Sage. <http://dx.doi.org/10.4135/9781446200889.n4>
- SARILAR, N. B. E. (2018). "Türk Basınında, Ana Akım Medyada Mülteci/Sığınmacı Temsili". *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi* ISSN: 1309-1352, 139.
- ŞEN F. (2017) "Bir 'Öteki' Olarak Mülteciler: Suriyeli Mültecilerin Anaakım Ve Alternatif Medyada Temsili". *Atatürk İletişim Dergisi*, 12, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/398225>.
- TUNÇ, A. Ş. (2015). "Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme". *TESAM Akademi Dergisi*, 29-63, <http://tesamakademi.com/wp-content/uploads/2016/05/2-2015-2AyseSebnemTunc.pdf> adresinden elde edildi. Erişim Tarihi: 21.06.2016.
- WAGNER, W. (2004). Söylem, Temsiller ve Kurumlar. İçinde. *Doğunun ve Batının Yerelliği: Bireylik Bilgisine Dair*, (Ed. Arkonaç S.), İstanbul: Alfa, 93-120.
- WOHN, D. Y., & BOWE, B. J. (2014). "Crystallization: How social media facilitates social construction of reality". In *Proceedings of the Companion Publication of the 17th ACM Conference on Computer Supported Cooperative Work & Social Computing* (pp. 261-264). doi:[10.1145/2556420.2556509](https://doi.org/10.1145/2556420.2556509).